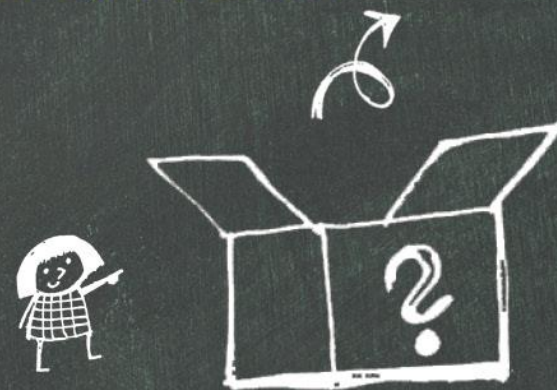

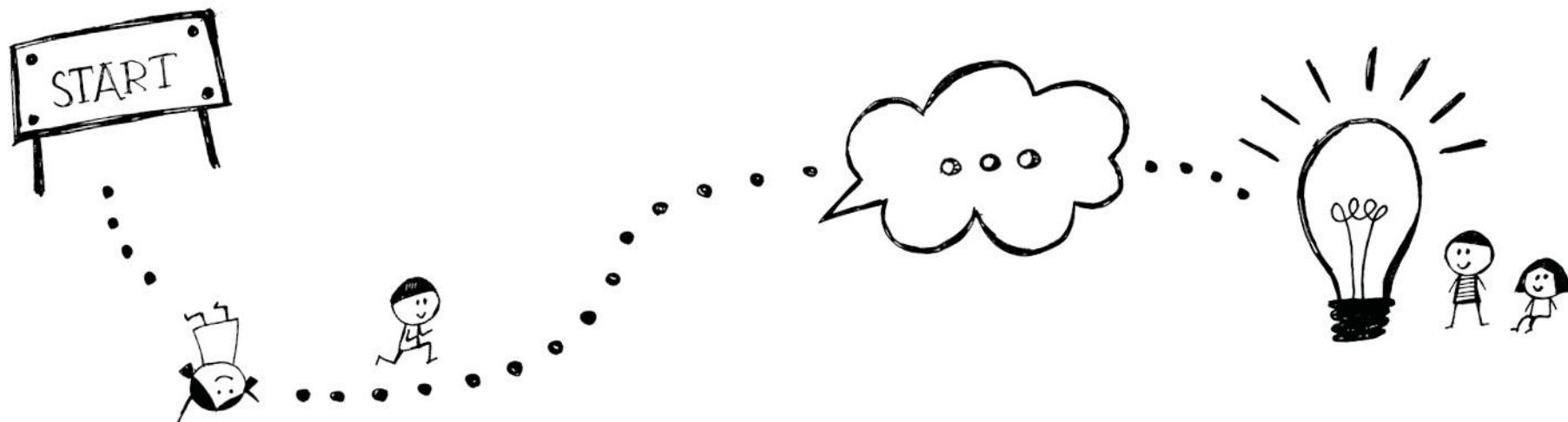

VÝVOJOVÉ KONTINUUM KLÍČOVÉ KOMPETENCE K PODNIKAVOSTI

Regionální rada podnikavosti JMK
projekt KaPoDaV

Brno | červen 2020

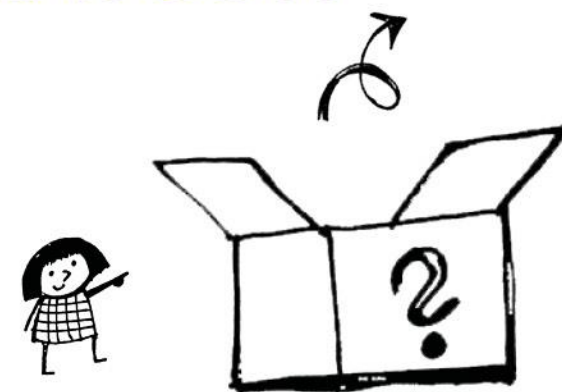

VÝVOJOVÉ KONTINUUM KLÍČOVÉ KOMPETENCE K PODNIKAVOSTI

Regionální rada podnikavosti JMK
projekt KaPoDaV

Brno | červen 2020

Autor: REGIONÁLNÍ RADA PODNIKAVOSTI JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Dáša Zouharová, Kateřina Borovinová – koordinátorky, editorky

V Regionální radě podnikavosti JMK (RRP) byly v období projektu KaPoDaV zastoupeny zejména tyto organizace, instituce a školy:

- Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno, příspěvková organizace
Jihomoravské inovační centrum
Krajský úřad JMK – Odbor školství KrÚ JMK, Rada JMK, Zastupitelstvo Jihomoravského kraje
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra pedagogiky
Národní ústav pro vzdělávání, od 1. 1. 2020 Národní pedagogický institut České republiky
Yourchance o. p. s.
- Integrovaná střední škola automobilní Brno, příspěvková organizace
Střední odborné učiliště Kyjov, příspěvková organizace
Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD, Znojmo, s. r. o.
Střední průmyslová škola Jedovnice, příspěvková organizace
Střední škola automobilní Kyjov, příspěvková organizace
EKO GYMNÁZIUM BRNO o.p.s.
Gymnázium Boskovice, příspěvková organizace
Gymnázium Brno-Řečkovice, příspěvková organizace
Základní škola a Mateřská škola, Višňové, okres Znojmo, příspěvková organizace
- JA Czech – Junior Achievement
Středisko služeb školám a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Brno, příspěvková organizace
Krajská hospodářská komora jižní Moravy, Regionální hospodářská komora Brno, Okresní hospodářská komora Hodonín
Impact Hub Brno
Kancelář Jihomoravského kraje pro meziregionální spolupráci, příspěvková organizace
Hnutí DUHA

Spolupráce na přípravě dokumentu probíhala formou společných jednání RRP a korespondenčně, zejména připomínkováním rozmanitých materiálů nebo zasíláním řady tipů a doporučení. Aktéři byli ve spolupráci různě intenzivní. Vedle jednání celé RRP se konala ještě setkání tzv. tematických skupin RRP, například proškolených koordinátorů podnikavosti podle typu škol nebo dalších stakeholderů Jihomoravského kraje v oblasti PIK. Obsah jednání RRP obohatili i příležitostní hosté, například zástupci Soutěž & Podnikej; KoPlac, z. s. aj.

K připomínkování návrhu tohoto dokumentu byli vedle pravidelných účastníků RRP přizváni členové tematické skupiny PIK Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání v JMK, koordinátoři podnikavosti proškolení v projektu KaPoDaV, další zkušení pedagogové v oblasti PIK a zástupkyně zájmového spolku Prototypci.

V roce 2020 vydala Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno, příspěvková organizace. První vydání.

ISBN 978-80-88212-35-5

OBSAH

1	VYMEZENÍ KOMPETENCE.....	4
2	PŘÍNOS PODPORY KOMPETENCE PRO ŽÁKA, ŠKOLU A KOMUNITU	4
3	STRUKTURA KOMPETENCE	6
4	JAK KOMPETENCI ROZVÍJET – ÚČINNÉ POSTUPY.....	7
5	První oblast: NÁPADY A PŘÍLEŽITOSTI.....	9
6	Druhá oblast: ZDROJE	13
7	Třetí oblast: DO AKCE.....	18
8	Příklady konkrétních žákovských aktivit rozvíjejících podnikavost v logické lince vývojového kontinua	22
9	Přílohy	28
9.1	Vysvětlivky	28
9.2	Přehled dalších dokumentů připravených RRP JMK v rámci projektu KaPoDaV	29
9.3	Zdroje a prameny.....	29

1 Vymezení kompetence

Cílem výchovy k podnikavosti (dále jen VkP) je rozvoj kompetencí potřebných pro udržitelný aktivní život absolventa školy v rychle se měnících podmínkách občanského, profesního a osobního života.

„Kompetencí k podnikavosti se podle Evropského referenčního rámce rozumí schopnost využívat příležitosti a nápady a vytvářet z nich hodnoty pro ostatní. Její podstatou je tvořivost, kritické myšlení a řešení problémů, iniciativa a vytrvalost a schopnost spolupracovat s ostatními s cílem plánovat a řídit projekty, které mají kulturní, společenskou nebo komerční hodnotu.“

Výchova k podnikavosti propojuje vzdělávání s praktickým životem, odstraňuje hranice mezi vzděláváním, prací a aktivním občanstvím; **trénuje dovednosti obecné, uplatnitelné průřezově napříč všemi obory (také nazývané soft skills)** – sociální a komunikativní dovednosti, dovednosti řešit problémy, stanovit si cíle, přijímat roli a spolupracovat v týmu lidí, přehodnocovat zvolené postupy; pěstuje povědomí o vlastních silných a slabých stránkách, posiluje vůli a odvahu zdravě riskovat, motivuje k sebedůvěře, případně i k sebezaměstnávání, inspiruje k touze motivovat ostatní a oceňovat jejich myšlenky aj. Výchova k podnikavosti staví na etických zásadách, na odpovědnosti jedince za dopady vlastního jednání, vede žáky k předvídání důsledků svého chování, sociální ohleduplnosti, spravedlnosti a soucitu.

Výchova k podnikavosti je předpokladem profesního uplatnění absolventa, jeho aktivního zapojení do života společnosti i snadnějšího zvládnutí osobního a rodinného života.

2 Přínos podpory kompetence pro žáka, školu, komunitu

Co přinese žákům:

- konkurenceschopnost absolventa na trhu práce
- praktické vyzkoušení a trénování kompetencí tvořivosti, kreativity, podnikavosti již během studia
- posílení sebepoznání, sebedůvěry, vnitřní motivace a aktivního sebeřízení
- předpoklady pro vědomý a svobodný proces rozhodování
- podporu realizace jejich podnikatelských nápadů v součinnosti s výukou
- vnitřní motivaci k sebezaměstnávání, sebezvzdělávání a celoživotnímu učení
- předpoklady pro snadnější zvládnutí osobního a rodinného života

- dovednost týmové spolupráce, diskuze, přijímání kritiky a jiných názorů, dosahování kompromisů
- dovednost prezentační a komunikační
- využití kreativity a inovací nejen v podnikání
- vnitřní motivaci k aktivnímu řešení problémů; dovednost činit rozhodnutí a nést za ně odpovědnost
- dovednost efektivně využívat moderní komunikační a informační technologie
- znalost principů etického chování a jejich zařazení do vlastního žebříčku hodnot a jejich respektování v osobních postojích
- realizaci rozvojových projektů se zapojením žáků a komunity

Co přinese škole:

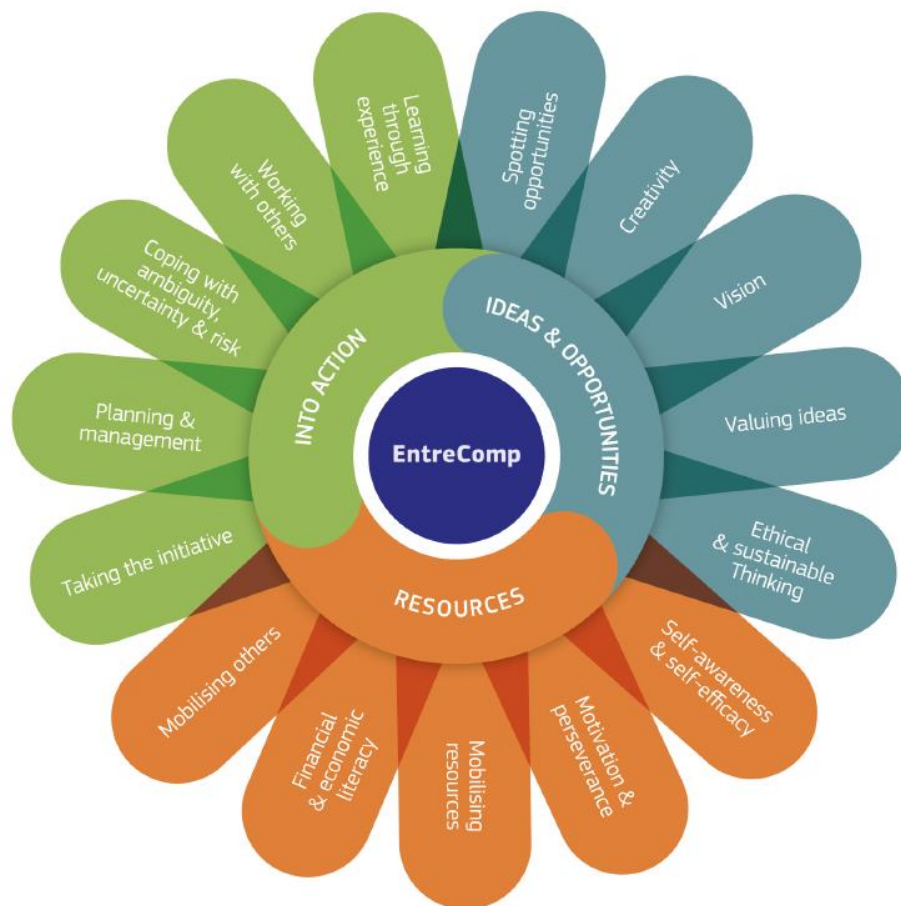
- dobré PR (čteno *pi ár*) školy – podnikavost žáků je jasný, konkrétní a doložitelný „produkt“ vzdělávací instituce
- autenticitu – děje se v ní to, o čem mluví, faktické propojení vzdělávání s běžným životem, žáci v ní získávají opravdu podnikavé kompetence a vnitřní motivaci (ve vzdělávání vidí smysl)
- vyhodnocování a případné následování nových trendů – flexibilita a inovativnost výchovy a vzdělávání
- snadnější zavádění projektové výuky a mezioborové propojování vzdělávacích témat
- zvýšený zájem nových uchazečů o studium
- intenzivnější zájem pedagogických pracovníků a managementu školy o další vzdělávání v této oblasti
- systémový přístup k výchově podnikavých absolventů školy – zavedení pozice koordinátora podnikavosti s jeho náplní práce, odpovídajícími pravomocemi a účastí ve vedení školy
- sdílení různých aktivit a zkušeností žáků SŠ se žáky ZŠ, s veřejností, rodiči, absolventy SŠ, firmami – v souvislosti s trhem práce (workshopy, trhy, dílny...)
- využívání případných možností pro získání finanční podpory rozvoje podnikavosti

Co přinese komunitě nebo společnosti obecně:

- navázání pevných vztahů školy s komunitou, firmami, zaměstnavateli a úřady v okolí školy
- předpoklady pro aktivní zapojení absolventů škol do života společnosti
- vnitřní motivaci absolventů škol pro angažovanost v místě, kde bydlí, například zapojení do politiky, dobrovolnických aktivit, do řešení environmentálních témat, do volnočasových nebo školních aktivit apod.
- snižování socioekonomických vlivů na vzdělávání – z mnoha zdrojů vyplývá, že právě pro děti ze znevýhodněného prostředí má podnikavost největší přínos, například <https://www.entrepreneur.com/article/245038>

3 Struktura kompetence

První oblast: NÁPADY A PŘÍLEŽITOSTI

- Vidění a vyhledávání příležitostí
- Tvořivost – kreativita
- Vize
- Zhodnocení nápadů
- Etické a udržitelné myšlení

Druhá oblast: ZDROJE

- Vědomí vlastních kvalit a efektivnosti
- Motivace a vytrvalost
- Mobilizace zdrojů
- Finanční a ekonomická gramotnost
- Mobilizace ostatních

Třetí oblast: DO AKCE

- Přebírání iniciativy
- Plánování a management
- Vyrovnávání se s nejistotou, nejednoznačností a rizikem
- Spolupráce s ostatními
- Učení se skrze zkušenost

Zdroj: EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework

4 Jak kompetenci rozvíjet – účinné postupy

Mezi účinné postupy k naplňování výchovy k podnikavosti patří:

- I. **Systémová podpora rozvoje podnikavosti ve školách – žákům jsou nabízeny příležitosti pro postupné a soustavné osvojování dílčích kompetencí:**
 - A. **základní zdatnost žáka – navrženo pro: 1. stupeň ZŠ; praktická škola**
žák se spoléhá na podporu ostatních; pracuje pod přímým dohledem, postupně získává jistou míru autonomie a zodpovědnosti (nachází, pojmenovává; probádává – rozeznává, rozlišuje)
 - B. **střední zdatnost žáka – navrženo pro: 2. stupeň ZŠ; nižší GY; SOU – obory kategorie E**
žák buduje svoji nezávislost; přebírá a sdílí odpovědnost za některé záležitosti (experimentuje; troufá si – zahajuje, rozhoduje se)
 - C. **pokročilá zdatnost žáka – navrženo pro: vyšší GY; SOŠ a SOU; VOŠ**
žák přijímá odpovědnost za rozhodování a spolupráci s ostatními (zpochybňuje a posouvá, podporuje a realizuje)
 - D. **expertní zdatnost žáka – navrženo pro: žáci s osobní profilací a mimořádně nadaní**
žák vede přeměny, inovace a růst; zásadně přispívá k vývoji v konkrétním oboru
- II. **Organizace výuky – metody a formy výchovy k podnikavosti¹**
 - a. integrovaná tematická a projektová výuka propojující různé předměty průřezově – projekty, projektové dny, besedy s odborníky, soutěže (Finančně gramotná škola, Soutěž Tvoř s 3D tiskem a laserem, Soutěž JA Studentská Firma Roku); projekty se sociálním či environmentálním obsahem participující na životě komunity (Extra třída, Škola udržitelného života); zapojení žáků do badatelských či občanských projektů ve škole a jejím okolí, zaměřených na řešení skutečných problémů; jejich zapojování do rozhodování ve škole, obci, komunitě
 - b. zavedení samostatného předmětu na podporu rozvoje podnikavosti
 - c. spojení více oborů do jednoho předmětu
 - d. výuka ve vícehodinových blocích
 - e. praktická a terénní výuka mimo školu
 - f. soutěže
 - g. interaktivní on-line aplikace
 - h. větší propojení předmětů s praxí

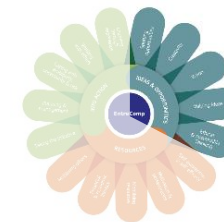
¹ Předpokladem je též aktualizace školních vzdělávacích programů.

- i. zapojení žáků do místních, celorepublikových nebo mezinárodních programů a projektů (Ekoškola, Globe, Firemní dny Jihomoravského kraje)
- j. realizace vlastních žákovských podnikatelských nápadů (žákovské firmy – školní firmy, JA Studentské Firmy, fiktivní firmy – CEFIF aj.)
- k. výukové programy (Program Dr. Zdedil a pan Zdražil; Inspirací k podnikání, JA Studentská Firma, JA Etika v podnikání) a pobytové programy (Život v kostce; letní podnikavý týden s JIC) nabízené mj. středisky ekologické výchovy, JIC
- l. partnerství a spolupráce mezi poskytovateli vzdělávání i odborné přípravy, podniky, výzkumnými nebo inovačními institucemi, neziskovými organizacemi, kulturními subjekty apod.
- m. síťování škol – horizontální i vertikální (mezi stejnými stupni škol i různými stupni škol)
- n. spolupráce škol s Jihomoravským inovačním centrem (JIC)
- o. pořádání/garantování akcí školy žáky, případně charitativních akcí
- p. umožňování profilace talentovaných žáků a žáků se zájmem o podnikavost zajištěním nabídky volnočasových, zájmových či mimoškolních aktivit s podnikavým obsahem, včetně dobrovolnictví
- q. metody a formy výuky podporující kreativitu a inovativní přístupy žáků – například rozpracování vlastního podnikatelského nápadu žáka a individuální přístup k žákovi při realizaci jeho podnikatelského záměru
- r. propojení středoškolské odborné činnosti (SOČ) s praxí
- s. programy rozvíjející přidružená témata – osobnostně sociální výchova, digitální technologie, time-management
- t. možnost osobních nebo on-line setkání žáků s mladými lidmi, kteří už rozjeli svůj startup nebo jsou úspěšní ve své oblasti či iniciativě, nebo setkání s mladými lidmi, kteří zažili bankrot a rozjíždějí svoji iniciativu znovu; stáže ve firmách, které podporují takové programy

III. Podpůrná opatření pro podporu výchovy k podnikavosti

- a. podpora výchovy k podnikavosti managementem školy
- b. proškolení managementu školy (ředitel, zástupce ředitele, ekonom) k získání povědomí o obsahu a přínosech podnikavosti a následné podpoře podnikavosti ve školách
- c. proškolení zřizovatelů škol, místní samosprávy, vedoucích odborů školství; jejich seznamování s příklady dobré praxe například účastí na kulatých stolech aj.
- d. účast pedagogů školy v DVPP se zaměřením na rozvoj podnikavosti
- e. ve škole je pedagog pověřený koordinováním podnikavosti, s jasnou náplní práce koordinátora a odpovídajícími pravomocemi
- f. sdílení zkušeností s výukou k podnikavosti ve „sborovnách“
- g. zpracovaná a pravidelně aktualizovaná koncepce výchovy k podnikavosti
- h. pravidelná finanční podpora podnikavosti
- i. spolupráce školy s rodiči, neziskovými organizacemi, firmami v regionu
- j. vytváření fyzického prostoru pro volnou tvorbu ve školách i mimo ně (makerspace – tvůrčí prostor)
- k. tradicí školy je skryté kurikulum, založené na příkladech dobré praxe i principech předběžné opatrnosti

5 První oblast: NÁPADY A PŘÍLEŽITOSTI

VYMEZENÍ OBLASTI

Obsahový okruh rozvíjí vidění a vyhledávání potřeb, dílčích problémů, příležitostí a výzev, propojuje je a vytváří nové příležitosti pro nové hodnoty. Podporuje kreativitu, tvořivost, vizualizaci scénářů, vyhodnocování nápadů, etiku a udržitelnost záměrů.

STRUKTURA OBLASTI

Vidění a vyhledávání příležitostí, Tvořivost – kreativita, Vize, Zhodnocení nápadů, Etické a udržitelné myšlení

Doporučené nástroje, aktivity:

- badatelsky orientovaná výuka
- odborníci z praxe (mentoři)
- projekty a projektové dny
- stínování ve firmách a organizacích
- exkurze
- aktivita z učitele na žáka, např. žáci učí žáky
- soutěže
- spolupráce s komunitou a místní samosprávou
- spolupráce ZŠ a SŠ
- odborné a zájmové kroužky mezi ZŠ a SŠ (spolupráce)
- portfolia žáků, mj. s vlastními podnikatelskými nápady
- práce se silnými a slabými stránkami
- práce s nápadem (generování, Design Thinking)
- brainwriting, brainstorming – „každý nápad se cení, může se vyzkoušet“
- sociální a environmentální projekty
- mapování
- E-U-R třífázový model učení – vím, chci vědět, dozvěděl jsem se
- kladení otázek, které podporují myšlení a učení
- individuální a individualizované formy výuky

JAK OBLAST ROZVÍJET

ÚROVNĚ ZDATNOSTI ŽÁKA ²	ZÁKLADNÍ	STŘEDNÍ	POKROČILÁ	EXPERTNÍ
A. Podle míry samostatnosti	Žák se spoléhá na podporu od ostatních.	Žák přijímá nezávislost.	Žák přijímá odpovědnost.	Žák uskutečňuje přeměny, inovace a růst.
B. Podle míry myšlení a osvojených dovedností	Objevuje (nachází, pojmenovává), probádává (rozeznává, rozlišuje).	Experimentuje, tróufá si, (rozhoduje se, zahajuje).	Zdokonaluje (zpochybňuje a posouvá), upevňuje, realizuje.	Rozvíjí (maximalizuje využití v konkrétním oboru, propojuje více oborů), přetváří (navrhuje, realizuje inovace).
Předpokládané cílové skupiny žáků³	1. stupeň ZŠ; praktická škola	2. stupeň ZŠ; nižší GY; SOU – obory kategorie E	Vyšší GY; SOŠ a SOU; VOŠ	Žáci s osobní profilací a mimořádně nadaní
	DÍLČÍ KOMPETENCE			
	Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
VIDĚNÍ A VYHLEDÁVÁNÍ PŘÍLEŽITOSTÍ⁴	Objevuje příležitosti a výzvy, jak pomoci, jak spolupracovat – ve třídě, ve škole, v rodině. Rozkrývá potřeby spolužáků nebo členů rodiny, okolí. Uvádí příklady skupin, které měly prospěch z vyřešení konkrétního problému.	Vysvětlí, co dělá příležitost příležitostí. Rozpoznává příležitosti pro řešení problému. Je si vědom, že různé skupiny mají různé potřeby. Identifikuje a aktivně vyhledává své osobní příležitosti a výzvy, rozhoduje se, má odvahu zdravě riskovat, experimentovat – získává první praktické zkušenosti s řešením problémů.	Má zkušenosti s analytickými přístupy k rozebrání situace (např. na trhu práce, v komunitě, v rodině) či ke zpochybnění zažitě praxe, k využívání příležitostí pro vytvoření hodnoty kulturní, sociální, environmentální, finanční (dále jen hodnota). Hledá a nachází příležitosti a výzvy – navrhuje opatření, usiluje o jejich realizaci.	Používá svou fantazii a schopnosti k vidění příležitostí pro tvoření hodnoty kulturní, sociální, environmentální, finanční. Rychle analyzuje situaci uvnitř rodiny, komunity, společnosti, organizace. Vyhledává signály pro změny, předvídá budoucí potřeby – výzvy rozvíjí, opatření realizuje.

² Nastaveny v souladu s evropským rámcem klíčové kompetence (EntreComp).

³ Navrženy v rámci projektu KaPoDaV – doporučeno k ověření v praxi škol v iKAP JMK II.

⁴ Při správných příležitostech k rozvoji designového přístupu je možné už na prvním stupni ZŠ dospět k 3., určitě k 2. úrovni (Veronika Šancová).

TVOŘIVOST – KREATIVITA

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
<p>Zvídavě nahlíží na problémy, které mají více řešení. Sám nebo ve skupině hledá nejvhodnější řešení. Má představu o vhodných podmínkách pro svoji tvořivost a snaží se je vytvořit. Má povědomí o základních postupech, jak nastartovat svoji kreativitu, jak ji usměrnit a jak ji efektivně využít. Identifikuje kompetence potřebné k realizaci řešení.</p> <p>Uvědomuje si jednotlivé fáze a konkrétní kroky tvořivého procesu; navrhuje jednoduchý plán. Svůj nápad dokáže popsat nebo vyjádřit vizuálně.</p>	<p>K řešení problémů navrhuje efektivní metody a vlastní postupy, troufá si zdravě riskovat, experimentuje. Nápady rozvíjí samostatně, také jako součást týmu. Vyhodnocuje navržené postupy, zda jsou reálné. Posuzuje svoje kompetence. Používá pokročilé postupy pro efektivní využívání a usměrnění vlastní kreativity. Svoji kreativitu zasazuje do časového rámce. Prezентuje výsledky kreativní činnosti.</p>	<p>Je zvídavý, aktivně vyhledává nová inovativní řešení problémů, kterými se dá v praxi zdokonalit proces vytváření hodnoty. Kombinuje znalosti, nápady, volí lepší řešení napříč různými oblastmi, experimentuje. Systematicky zaznamenává své nápady, řešení a zdroje inspirace pro další použití. Umí rozvíjet kreativní nápady v týmu.</p>	<p>Rozvíjí několik příležitostí, nápadů, včetně lepších řešení pro vytvoření hodnoty. Poznává a rozvíjí inovativní přístupy, experimentuje s nimi. Zahajuje, vyvíjí, vede a dokončuje kreativní projekt(y). Identifikuje talenty u ostatních a dokáže sestavit a vést funkční kreativní tým. Inspiruje další osoby.</p>

VIZE

<p>Přemýšlí o své budoucnosti, vytváří jednoduché budoucí scénáře pro své okolí (třidu, rodinu, krajinu aj.). Poznává profesu a povolání.</p>	<p>Vysvětlí, co je vize a co je jejím účelem/smyslem – konkrétní nápady převádí do reálné akce, směřující k dosažení vize – ve školním prostředí, v zájmové činnosti, v rodině aj. Seznamuje se s odborníky z praxe.</p>	<p>Vizi budoucnosti vnímá jako nezbytný krok pro přetvoření nápadů v reálné akce. Cílevědomě a zodpovědně rozhoduje o svém dalším vzdělávání a budoucí profesi, s ohledem na své potřeby.</p>	<p>Při práci směřuje ke své nebo týmové vizi budoucnosti. Vizualizuje budoucí scénáře, které nasměrují úsilí a akce; porovnává různé budoucí scénáře, vzbuzuje nadšení a pocit sounáležitosti kolem přesvědčivé vize.</p>
---	--	---	---

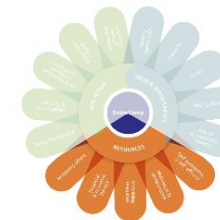
ZHODNOCENÍ NÁPADŮ

ETICKÉ A UDRŽITELNÉ MYŠLENÍ

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
Uvede příklady dobré praxe vytvořené organizacemi, firmami, komunitou. Uvede příklady, které mají hodnotu pro žáka i pro ostatní.	Rozpozná hodnotu sociální, kulturní, environmentální, ekonomickou. Posuzuje přínos jím navržených aktivit z různých úhlů pohledu, rozhoduje se pro realizaci nevhodnější z nich.	Analyzuje nápad – má osvojené kritické myšlení. Zjišťuje, zda má nápad hodnotu. Sdílí smysluplné nápady.	Nápady a příležitosti využívá v maximální míře. Hodnotu nového nápadu posuzuje z úhlu pohledu různých zúčastněných stran.
Rozliší a pojmenuje hodnoty pro sebe i pro společnost, uvědomuje si, za co by měl být zodpovědný. S podporou popíše vliv svých skutků na svět kolem sebe – osoby i životní prostředí.	Uvědomuje si pozitivní i negativní dopady činností na cílovou skupinu, prostředí, přírodu. Při různých činnostech dbá na předvídání rizika, snaží se omezit negativní dopady.	Chová se eticky, přemýšlí a jedná zodpovědně s ohledem na udržitelnost, vyhodnocuje dopad svého jednání, uvědomuje si spoluzodpovědnost za stav svého okolí, přírody a společnosti.	Vyhodnocuje následky a dopady nápadů, příležitostí a činů na cílovou komunitu, trh, společnost a životní prostředí. Aktivně přispívá k využívání odpovědných metod a postojů, k předcházení negativním dopadům.

6 Druhá oblast: ZDROJE

VYMEZENÍ OBLASTI

Obsahový okruh posiluje povědomí o vlastních kvalitách a vlastní efektivnosti, motivaci a vytrvalosti, rozvíjí dovednosti pro získávání a spravování potřebných zdrojů, finanční a ekonomickou gramotnost, dovednosti pro mobilizování ostatních a k zajištění podpory.

STRUKTURA OBLASTI

Vědomí vlastních kvalit a efektivnosti, Motivace a vytrvalost, Mobilizace zdrojů, Finanční a ekonomická gramotnost, Mobilizace ostatních

Doporučené nástroje, aktivity:

JAK OBLAST ROZVÍJET

- řešení praktických problémů školy za účasti žáků (žákovské parlamenty), případně i přizvaných zástupců obce
- prostor pro obhajování názorů a činů žáků, pro efektivní formulaci vlastních myšlenek
- účast na změně ve škole či okolí školy – spoluzodpovědnost za rozhodnutí a využívání zpětné vazby
- vyvíjení aktivit motivovaných reálnými situacemi
- sebezprezentace a prezentace
- trénování pochopení podstaty věci, problému
- spolupráce s pozitivními vzory (podnikavost nejlépe osvětlí podnikavý člověk) a odborníky
- olympiády, žákovské soutěže (s výhrou)
- trénování psaní: e-mail, projektová žádost, životopis, motivační dopis apod.
- workshopy, výukové programy
- inovační kempy
- sebezpoznávací aktivity (silné a slabé stránky, talent, vnitřní motivace)
- hodnotové vzdělávání – vzdělávací koncept, který staví hodnoty, vztahy a charakter žáka mezi priority školy
- žákovské portfolio jednoho žáka nebo skupiny žáků v rámci projektu
- debatní ligy, kluby
- stínování ve firmách/organizacích
- postupy rozvíjející kreativitu a myšlení
- postupy k posílení zodpovědnosti dětí za rozhodování a ke kvalitnějšímu využívání zpětné vazby
- postupy rozvíjející smysluplné využívání digitálních technologií

ÚROVNĚ ZDATNOSTI ŽÁKA ⁵	ZÁKLADNÍ	STŘEDNÍ	POKROČILÁ	EXPERTNÍ
A. Podle míry samostatnosti	Žák se spoléhá na podporu od ostatních.	Žák přijímá nezávislost.	Žák přijímá odpovědnost.	Žák uskutečňuje přeměny, inovace a růst.
B. Podle míry myšlení a osvojených dovedností	Objevuje (nachází, pojmenovává), probádává (rozeznává, rozlišuje).	Experimentuje, troufá si, (rozhoduje se, zahajuje).	Zdokonaluje (zpochybňuje a posouvá), upevňuje, realizuje.	Rozvíjí (maximalizuje využití v konkrétním oboru, propojuje více oborů), přetváří (navrhuje, realizuje inovace).
Předpokládané cílové skupiny žáků⁶	1. stupeň ZŠ; praktická škola	2. stupeň ZŠ; nižší GY; SOU – obory kategorie E	Vyšší GY; SOŠ a SOU; VOŠ	Žáci s osobní profilací a mimořádně nadaní
	DÍLČÍ KOMPETENCE			
	Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
VĚDOMÍ VLASTNÍCH KVALIT A EFEKTIVNOSTI	Uvědomuje si své potřeby a zájmy. Umí posoudit, co se mu daří, co nikoliv a v čem vyniká. Začíná si uvědomovat, že talent nestačí, že je třeba ho rozvíjet pílí a vytrvalostí – růstové myšlení (growth mindset). Popíše, jaké dovednosti jsou nezbytné pro různé práce, profese.	Pojmenuje a vyhodnocuje své zájmy i zájmy skupiny. Je si vědom, že může ovlivnit lidi a situace k lepšímu. Uvědomuje si, jaké má on nebo ostatní lidé silné a slabé stránky vzhledem k jejich využití při rozvíjení konkrétní příležitosti.	Věří si a neustále se rozvíjí. Vyhodnocuje své silné a slabé stránky jako jedince i ve skupině. Věří, že je schopen ovlivnit průběh událostí navzdory různým nepříznivým okolnostem – pokračuje, i když se objeví překážky, neúspěch. Vyhodnocuje svoji odbornou způsobilost a svoje předpoklady pro kariérní postup či sebezaměstnávání (OSVČ).	Navrhuje a uskutečňuje strategie ke zdolání svých slabých stránek (nebo slabých stránek svého týmu či organizace) a k rozvinutí silných stránek. Uvědomuje si přínosy celoživotního vzdělávání, sleduje trendy v oboru.

⁵ Nastaveny v souladu s evropským rámcem klíčové kompetence (EntreComp).

⁶ Navrženy v rámci projektu KaPoDaV – doporučeno k ověření v praxi škol v iKAP JMK II.

MOTIVACE A VYTRVALOST

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
Úkoly vnímá jako výzvy – snaží se je splnit. Uvědomuje si význam trpělivosti a vytrvalosti pro jejich dokončení.	Stanovuje si přiměřené motivační cíle, výzvy – pro sebe i pro skupinu. Trpělivě a vytrvale zdolává jednoduché nepříznivé okolnosti, rozhoduje se, kdy nemá smysl pokračovat v realizaci nápadu a kdy je naopak třeba vytrvat.	Usměřňuje svoje chování, aby nepolevoval v úsilí a dosáhl proměňování nápadů ve skutečnost, je trpělivý, nevzdává se – snaží se dosáhnout svých individuálních i skupinových cílů přes případné potíže a neúspěch. Rozlišuje vnitřní a vnější motivaci. Získává zkušenosti s vedením tým – je uctivý k ostatním a má slušné vystupování.	Vytváří správné klima k motivaci svého týmu – vede ostatní tak, aby si věřili, motivuje je neustálým povzbuzováním, aby se sami rozhodli pro to, čeho chtějí dosáhnout. Daří se mu přilákat talenty a jejich motivaci udržet. Veškeré výsledky považuje za dočasná řešení, odpovídající jejich období a souvislostem, a je tak motivován zajistit, aby se vyvíjely v nepřetržitém cyklu zdokonalování. On i jeho tým se vyrovnává s neočekávanou změnou a neúspěchy.

MOBILIZACE ZDROJŮ

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
Stanoví hlavní zdroje, které potřebuje k realizaci úkolu, projektu. Rozlišuje různé možnosti využití svého času (např. studium, zábava, odpočinek). Uvědomuje si přínos opakovaného využití věcí nebo recyklace, váží si svých osobních věcí a chová se k nim zodpovědně. Je schopen zvolit a vyhledat zdroje pomoci – například učitele aj.	Získává a úsporně spravuje zdroje potřebné pro realizaci aktivit, projektů například: materiál, energie, moderní technologie. Hledá a zajišťuje služby na podporu činnosti směřující k dosažení cílů. Navrhuje a přehodnocuje časový harmonogram realizace aktivit. Má povědomí o tom, že nápady lze sdílet, šířit nebo je chránit určitými právy (patenty, autorská práva). Ze školy si odnáší kvalitní všeobecný přehled o poznacích ze základních oborů lidského vědění, na něj navazuje při další studiu nebo při celoživotním vzdělávání.	Zodpovědně a samostatně využívá svůj čas a zdroje, rozvíjí své odborné kompetence, včetně dovedností pro týmovou spolupráci i předběžnou opatrnost. Používá moderní informační technologie k získávání a vyhodnocování informací. Je technologicky a mediálně gramotný. Při spolupráci s ostatními navrhuje a respektuje dohodu o šíření a využití nápadů (autorská práva apod.).	Získává a spravuje zdroje, které potřebuje: materiální, nemateriální, kompetence technické, právní, daňové a digitální – vyvíjí síť vstřícných poskytovatelů prostřednictvím vhodného partnerství, networkingu apod. Efektivně deleguje úkoly. Navrhuje a využívá inovativní způsoby na snížení obecného dopadu činnosti na životní prostředí, komunitu a společnost, měří zlepšení.

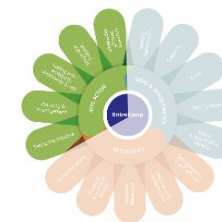
FINANČNÍ A EKONOMICKÁ GRAMOTNOST

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
<p>Odhadne hlavní náklady potřebné k úspěšné realizaci úkolu, projektu – navrhne jednoduchý rozpočet, je schopen vypracovat jednoduchý rozpočet domácnosti. Zvažuje a rozhoduje se, na co použije své peníze.</p> <p>Identifikuje zdroje příjmu a popíše role finančních institucí pro rodinu, firmu, společnost.</p>	<p>Odhadne náklady potřebné k úspěšné realizaci činnosti a vytváří rozpočet. Rozlišuje formy činností a jejich zdroje příjmů – podnikatelský subjekt, sociální podnik, nezisková organizace aj.; dále různé struktury vlastnictví – společnost, s. r. o., družstvo. Identifikuje veřejné a soukromé zdroje financování.</p>	<p>Je finančně a ekonomicky gramotný – je schopen sestavit rozpočet, najít zdroje financování a zvládá systém danění. Volí nejvhodnější zdroje k financování zahájení nebo rozšíření činnosti. Je schopen podat žádost o dotace, o podporu soukromého podnikání, nebo reagovat na nabídky výběrového řízení.</p>	<p>Odhadne náklady na činnosti, kterými přemění nápady v hodnoty. Vytváří plán dlouhodobé finanční a ekonomické udržitelnosti činnosti, firmy aj. Zajišťuje finance z různých zdrojů.</p> <p>Posuzuje příležitosti z pohledu potenciálního „investora“.</p>

MOBILIZACE OSTATNÍCH

<p>Vyjadřuje se srozumitelně, různými formami prezentuje ve svém okolí nápad, záměr i výsledek svojí činnosti nebo společného projektu.</p>	<p>Různými způsoby informuje okolí o svých nebo týmových záměrech, také o výsledcích činnosti. Srozumitelně sděluje a vysvětluje okolí hodnotu svého nápadu nebo nápadů celého týmu. Vědomě ovlivňuje okolí tím, že je sám příkladem, nenechává se odradit.</p>	<p>Zapojuje různé strany do spolupráce. Inspiruje své okolí, používá efektivní metody komunikace a jednání pro získání podpory pro realizaci hodnoty, troufá si přesvědčit ostatní. Nechává se inspirovat, naslouchá. Srozumitelně formuluje a vyjadřuje myšlenku, je schopen prezentovat svůj názor a přesvědčit o něm ostatní.</p>	<p>Zajišťuje potřebnou podporu vize, je schopen ji udržet a zvýšit. Inspiruje, poutá pozornost ostatních, vzbuzuje nadšení zúčastněných stran.</p> <p>Předvádí efektivní metody komunikace, přesvědčování, jednání a vedení. Jednotlivé zúčastněné strany zapojuje do generování, vyvíjení a testování nápadů.</p>
---	---	--	--

7 Třetí oblast: DO AKCE

VYMEZENÍ OBLASTI

Obsahový okruh rozvíjí přebírání iniciativy, plánování, management, vyrovnávání se s nejistotou, nejednoznačností a rizikem, spolupráci s ostatními a učení se skrze zkušenost.

STRUKTURA OBLASTI

Přebírání iniciativy, Plánování a management, Vyrovnávání se s nejistotou, nejednoznačností a rizikem, Spolupráce s ostatními, Učení se skrze zkušenost

Doporučené nástroje, aktivity:

- týmové projekty
- žákovské miniprojekty (krátkodobé, dlouhodobé)
- žákovské soutěže (realizační/projektová etapa)
- prezentace vlastních projektů, nápadů
- žákovské konference
- žákovské firmy
- odborná praxe, stáže ve firmách, včetně zahraničních
- profesionál ve škole, přirozený průnik školního a pracovního světa – viz [koncept profík dne](#)
- exkurze s praktickými činnostmi žáků
- školní výlety organizované žáky
- aktivity připravované žáky SŠ pro žáky ZŠ
- dny otevřených dveří – žáci jsou (spolu)organizátory
- metodické dny firem
- tematické dny a týdny
- žáky připravené školní časopisy, jarmarky, besídky, výstavy, žákovské bazary (burzy, blešáky), zahradní slavnosti a organizace zájmových kroužků pro veřejnost, např. šití (spojení školy a komunity) aj.
- sportovní turnaje pro rodiče, turistický pochod, cyklistické vyjíždky, dílny pro rodiče a děti..., podpora aktivit žákovského parlamentu, rozšíření badatelsky orientované výuky o krok Do akce!
- nabídka účasti v dobrovolných veřejně prospěšných projektech, tzv. dobrovolnictví
- vlastní celoroční třídní projekty
- projekty založené na meziročníkové spolupráci žáků

JAK OBLAST ROZVÍJET

ÚROVNĚ ZDATNOSTI ŽÁKA ⁷	ZÁKLADNÍ	STŘEDNÍ	POKROČILÁ	EXPERTNÍ
A. Podle míry samostatnosti	Žák se spoléhá na podporu od ostatních.	Žák přijímá nezávislost.	Žák přijímá odpovědnost.	Žák uskutečňuje přeměny, inovace a růst.
B. Podle míry myšlení a osvojených dovedností	Objevuje (nachází, pojmenovává), probádává (rozeznává, rozlišuje).	Experimentuje, trůfá si, (rozhoduje se, zahajuje).	Zdokonaluje (zpochybňuje a posouvá), upevňuje, realizuje.	Rozvíjí (maximalizuje využití v konkrétním oboru, propojuje více oborů), přetváří (navrhuje, realizuje inovace).
Předpokládané cílové skupiny žáků⁸	1. stupeň ZŠ; praktická škola	2. stupeň ZŠ; nižší GY; SOU – obory kategorie E	Vyšší GY; SOŠ a SOU; VOŠ	Žáci s osobní profilací a mimořádně nadaní
	DÍLČÍ KOMPETENCE			
	Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
PŘEBÍRÁNÍ INICIATIVY = ŽÁK JE SÁM OD SEBE AKTIVNÍ⁹	Zapojuje se do aktivit a kulturních akcí školy. Identifikuje problémy, pokouší se je řešit, zkouší různé role v týmové práci – postupně přebírá iniciativu a odpovědnost za vlastní rozhodnutí.	Při plnění jednoduchých úkolů, projektů přebírá zodpovědnost. Řeší problémy, přebírá iniciativu a odpovědnost za vlastní rozhodnutí. Realizuje i svoje vlastní projekty.	Zapojuje se do nejrůznějších školních i mimoškolních aktivit. Pracuje odpovědně, nezávisle. Myslí a jedná strategicky ke každé akci – plán, realizace, zhodnocení. Využívá metody práce – projektové řízení, Design Thinking, Lean Canvas, Value Proposition Canvas aj. Činí rozhodnutí a nese za ně odpovědnost. Odpovědnost je schopen delegovat. Pomáhá ostatním k nezávislosti. Váží si iniciativy ostatních.	Jde na věc. Přijímá výzvy a odpovědnost. Uvádí do pohybu procesy, které vytvářejí hodnotu. Povzbuzuje a řídí ostatní v rámci svého týmu a organizace, vyzývá je, aby převzali iniciativu k řešení problémů a vytváření hodnoty. Oceňuje je.

⁷ Nastaveny v souladu s evropským rámcem klíčové kompetence (EntreComp).

⁸ Navrženy v rámci projektu KaPoDaV – doporučeno k ověření v praxi škol v iKAP JMK II.

⁹ Při správných příležitostech k rozvoji designového přístupu je možné už na druhém stupni ZŠ dospět k 3. úrovni (Veronika Šancová).

**PLÁNOVÁNÍ
A MANAGEMENT = ŽÁK SI
PLÁNUJE PRÁCI**

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
Za podpory navrhuje, plánuje a organizuje jednoduché akce, formuluje dílčí cíle.	Organizuje jednoduché akce – sám nebo ve spolupráci s okolím. Vytyčuje si dílčí i dlouhodobější cíle – navrhuje jednoduchý „akční plán“, je schopen počítat s jeho případnými změnami.	Plánuje a organizuje – stanovuje reálné cíle, priority a kroky k jejich naplnění, rozděluje a přijímá úkoly. Rozhoduje a bere odpovědnost za svá rozhodnutí. Je schopen zhodnotit své know-how a nebojí se chyb, protože se z nich poučí. Troufá si rozvíjet udržitelné podnikatelské plány a přizpůsobit se změnám.	Vytyčuje si dlouhodobé a krátkodobé cíle. Určuje si priority a stanovuje akční plány. Přizpůsobuje se nepředvídaným změnám. Usiluje o to, aby zvolené metody plánování byly aktuálně přizpůsobovány měnícím se okolnostem.

**VYROVNÁVÁNÍ SE
S NEJISTOTOU,
NEJEDNOZNAČNOSTÍ
A RIZIKEM**

Když zkouší nové věci, nebojí se, že udělá chybu, pracuje s chybou. Snaží se dodržovat stanovený plán, postup.	Při řešení problémů využívá vlastní zkušenosti – snaží se rozeznat riziko přijatelné od nepřijatelného, usiluje o eliminaci rizik, pracuje s chybou. Definuje nejslabší bod svého plánu.	Porovnává činnosti na vytvoření hodnoty – zvažuje předem míru rizika a očekávaného prospěchu. Přizpůsobuje se změnám, vyrovnává se s rizikem, nebojí se riskovat a neuspět, pracuje s chybou a poučuje se z ní. Rozvíjí svou emoční inteligenci. Zvažuje rizika a přínosy sebezaměstnání (OSVČ) a ostatních možností životní dráhy, vybírá si ji podle svých preferencí.	Při řešení nejistoty, nejednoznačnosti a rizika činí rozhodnutí. Riziko neúspěchu se snaží minimalizovat například strukturovanými způsoby testování nápadů i prototypů nebo zapojením dalších členů do realizačního týmu. Vyhodnocuje, kdy je projekt nefunkční a kdy je vhodné upustit od jeho realizace a projekt ukončit.
--	--	--	---

SPOLUPRÁCE S OSTATNÍMI

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
Pracuje samostatně i jako součást týmu, kde v různých rolích postupně objevuje své silné stránky. Ve skupině spolupracuje pod dohledem učitele – vysvětluje svoje postoje, obhajuje svoje názory i nápady, respektuje názory ostatních.	Pracuje samostatně i jako součást týmu, kde přijímá roli podle svých silných stránek. Spolupracuje s ostatními.	Pracuje v týmu, je tolerantní a podílí se na rozdělování a plnění úkolů, respektuje rozhodnutí druhých. Je schopen přijmout diverzitu, přijímá oprávněnou kritiku.	Spolupracuje s ostatními na vývoji nápadů, převádí je do skutků, networkuje. Tam, kde je to nezbytné, umí přijímat kompromisy. Podporuje a využívá rozmanitost v týmu nebo organizaci. Efektivně řeší konflikty a tam, kde je to nezbytné, čelí konkurenci.

UČENÍ SE SKRZE ZKUŠENOST

Reflektuje – uvědomuje si přínosy toho, co dělá, pracuje s vědomými nedostatky a snaží se o zlepšení.	Rozhoduje se na základě získaných vědomostí a zkušeností. Reflektuje svoji práci – uvědomuje si přínosy toho, co dělá, pracuje s vědomými nedostatky a snaží se o zlepšení.	Učí se získáváním zkušeností. Je schopen sebereflexe i kritického přijímání cizích názorů.	Reflektuje. Učí se učit. Učí se zkušenostmi. Zkušenosti předává ostatním a ostatním nechává dostatek prostoru pro získávání zkušeností.
---	---	--	---

8 Příklady konkrétních žákovských aktivit rozvíjejících podnikavost v logické lince vývojového kontinua

ÚROVNĚ ZDATNOSTI ŽÁKA ¹⁰	ZÁKLADNÍ	STŘEDNÍ	POKROČILÁ	EXPERTNÍ
A. Podle míry samostatnosti	Žák se spoléhá na podporu od ostatních.	Žák přijímá nezávislost.	Žák přijímá odpovědnost.	Žák uskutečňuje přeměny, inovace a růst.
B. Podle míry myšlení a osvojených dovedností	Objevuje (nachází, pojmenovává), probádává (rozeznává, rozlišuje).	Experimentuje, troufá si, (rozhoduje se, zahajuje).	Zdokonaluje (zpochybňuje a posouvá), upevňuje, realizuje.	Rozvíjí (maximalizuje využití v konkrétním oboru, propojuje více oborů), přetváří (navrhuje, realizuje inovace).
Předpokládané cílové skupiny žáků¹¹	1. stupeň ZŠ; praktická škola	2. stupeň ZŠ; nižší GY; SOU – obory kategorie E	Vyšší GY; SOŠ a SOU; VOŠ	Žáci s osobní profilací a mimořádně nadaní

KONKRÉTNÍ PŘÍKLADY:

	Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
	Drobné aktivity žáka / skupiny žáků / třídy , např. v rámci školních jarmarků, charitativních dílniček – propojování podnikavosti s finanční gramotností.	JA mini-Firma – od nápadu k praktické realizaci, případně k ukončení firmy.	Žákovské společnosti , např. JA Studentská Firma – od nápadu k praktické realizaci, případně ukončení firmy.	Nastartování vlastní firmy – zakladateli jsou žáci; nesou veškerou odpovědnost; staví na zkušenostech z vedení žákovských firem ve škole.

¹⁰ Nastaveny v souladu s evropským rámcem klíčové kompetence (EntreComp).

¹¹ Navrženy v rámci projektu KaPoDaV – doporučeno k ověření v praxi škol v iKAP JMK II.

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
 <p>Drobné třídní akce, např. vánoční besídka – organizované ve spolupráci žák-učitel.</p>	<p>Společné akce třídy, např. výlet, exkurze, návštěva kina nebo divadla, vánoční besídka – optimálně žáci iniciují, projednají s učitelem, plánují, podílejí se na organizačním zajištění; učitel je v roli poradce a garanta.</p>	<p>Kulturní, společenské akce školy, např. majáles, školní akademie nebo ples – žáci jsou realizátory s odpovědností za svěřené dílčí aktivity; některé z akcí též iniciují; garantem akce je učitel.</p>	<p>Kulturní, společenské akce i nad rámec vlastní škol, např. majáles, akademie, ples, různé festivaly, výstavy, koncerty – žáci jdou od vlastního nápadu k realizaci, jsou iniciátory i realizátory s veškerou odpovědností.</p>
 <p>Dobrovolnictví, účast žáků na akcích pořádaných dobrovolníky, např. Dny Země, charitativní akce, hasičské sporty a soutěže – seznamování žáků s principy a přínosy práce dobrovolníků, s rolí dobrovolníků ve společnosti.</p>	<p>Dobrovolnictví, spolupráce školy se spolky, organizacemi, např. dětské karnevaly, Dny Země, soutěže, při charitativních akcích – různé sbírky, při ochraně přírody a krajiny – péče o přírodní památky – žáci se podílejí na realizaci akcí, odpovídají jen za svěřené dílčí aktivity, případně některé i iniciují.</p>	<p>Dobrovolnictví, spolupráce školy se spolky, organizacemi, např. při organizaci akcí, při službách sociálního podniku a zajišťování charitativní akce, při ochraně přírody a krajiny – optimálně žáci aktivity iniciují, projednají je s učitelem, plánují, podílejí se na organizačním zajištění, učitel je v roli poradce a někdy i garanta akce.</p>	<p>Dobrovolnictví, založení a provozování, např. spolku nebo sociálního podniku, organizace charitativní akce, organizace péče o přírodu a krajinu – žáci jdou od vlastního nápadu k realizaci, jsou iniciátory i realizátory s veškerou odpovědností.</p>

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
 <p>Účast žáků v žákovském parlamentu, zpracování příspěvků do školního časopisu – seznamování žáků s principy veřejného projednání, týmové spolupráce.</p>	<p>Aktivní účast žáků a jejich spolupráce při organizování žákovského parlamentu, zapojení žáků do vydávání školního časopisu, zpracování info na webu školy – vlastní zkušenosti s organizací veřejného projednání, s formulací postojů, hledání kompromisů, povědomí o možnostech vlastního vlivu na chod školy či komunity.</p>	<p>Aktivní účast žáků a jejich spolupráce při organizování žákovského parlamentu, zapojení žáků do studentských sněmů, debatní ligy, veřejných projednání, vydávání školního časopisu, info na webu školy apod. – iniciování a organizace demokratických procesů, získávání zkušeností s identifikací problémů i hledání jejich řešení, získávání vnitřní motivace pro zapojení do dění v obci, do politiky.</p>	<p>Žáci organizuje veřejná projednání, kulaté stoly, osvětové akce, kampaně, jsou členy místní samosprávy nebo vydávají regionální/obecní časopis aj. – participace žáků na životě obce, komunity, společnosti, zapojení do politických procesů.</p>
 <p>Účast žáků na vzdělávacích akcích organizovaných staršími žáky ZŠ, SŠ, pořádání drobných vzdělávacích aktivit, soutěží pro spolužáky ve třídě – příklad dobré praxe startuje vnitřní motivaci pro organizování dalších podobných aktivit, empatie ke spolužákům.</p>	<p>Realizace vzdělávací akce pro vrstevníky, výjimečně i mezigenerační, např. meziročníkové aktivity, různé kurzy, soutěže pro spolužáky, vzdělávání pro rodiče či prarodiče – žáci si osvojují dovednost učit se, sdílet zkušenosti s jinými lidmi, rozvíjejí mezigenerační empatie a porozumění; žáci jsou většinou jen realizátoři s odpovědností za svěřené dílčí aktivity.</p>	<p>Realizace vzdělávacích akcí a odborné praxe pro vrstevníky i mezigenerační, např. kroužky pro mladší žáky, kurzy, vzdělávací cykly, inovační kempy, letní soustředění, exkurze – žáci jsou realizátoři s odpovědností za svěřené dílčí aktivity, některé z akcí též iniciují, garantem akce je učitel/škola nebo jiná organizace.</p>	<p>Organizace nebo vedení vzdělávacích akcí a odborné praxe pro vrstevníky i mezigenerační, např. kurzy, vzdělávací cykly, inovační kempy, letní soustředění, exkurze – žáci jdou od vlastního nápadu k realizaci; jsou iniciátoři i realizátoři s veškerou odpovědností.</p>

Zapojování žáků do diskuzí o přeměně školního prostředí: třídy, zahrady, případně komunity – žáci získávají první zkušenosti s viděním příležitostí, s rozvíjením kreativity a iniciativy.

Realizace žákovských projektů ve škole, případně ve spolupráci školy s obcí, veřejností aj. – v ideálním případě žáci jdou od vlastního nápadu k realizaci; jsou realizátory s dílčí odpovědností (podle náročnosti projektu a složení týmu), podílejí se i na zajištění finanční podpory projektových záměrů (žádosti o dotace, fundraising aj.); hlavním garantem je učitel.

Realizace žákovských projektů ve škole, případně ve spolupráci školy s obcí, veřejností aj. – v ideálním případě žáci jdou od vlastního nápadu k realizaci; jsou realizátory s veškerou nebo jen dílčí odpovědností, podílejí se i na zajištění finanční podpory projektových záměrů (žádosti o dotace, fundraising aj.).

Realizace vlastních projektů ve škole, v komunitě, v obci, v rodině aj. – žáci jdou od vlastního nápadu k realizaci; jsou iniciátory i realizátory s veškerou odpovědností, sami zajišťují i finanční podporu projektových záměrů (žádosti o dotace, fundraising aj.); jdou od nápadu přes hledání zdrojů vnitřních i vnějších k akci.

Zlepšení prostředí své třídy – ve spolupráci se spolužáky a třídním učitelem.

Zlepšení prostředí ve škole, např. učebny, jídelny, chodby, školní klub – ve spolupráci se žákovským parlamentem, oslovování a získávání sponzorů.

Zlepšení prostředí okolí školy – ve spolupráci s místní samosprávou, spolky a organizacemi, zajištění finančních zdrojů formou sbírek, aktivit, happeningů.

Realizace vlastních projektů a návrhů v místě bydliště (oblasti) ve spolupráci se samosprávami, turistickými informačními centry, ochránci přírody, nadacemi. Aktivní vyhledávání a snaha o řešení problémů, které trápí občany.

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
 <p>Sociální ohleduplnost, spravedlnost a soucit – pomoc různě handicapovaným spolužákům při řešení problémů.</p>	<p>Sociální ohleduplnost, spravedlnost a soucit – spolupráce mezi žáky jednotlivých tříd školy, např. doučování, pomoc sociálně slabším, nemocným, zdravotně postiženým – samostatně nebo prostřednictvím žákovského parlamentu, spolupráce s učiteli, výchovným poradcem a školním psychologem.</p>	<p>Sociální ohleduplnost, spravedlnost a soucit – pomoc žáků školy nemocným, starým a zdravotně postiženým občanům, např. návštěvy žáků v nemocnicích, léčebnách dlouhodobě nemocných, domovech důchodců, kde jim např. čtou, vyřizují korespondenci, učí je pracovat s mobilem, pořizují drobný nákup; spolupráce s institucemi a samosprávami.</p>	<p>Sociální ohleduplnost, spravedlnost a soucit – realizace vlastních nápadů a projektů s Charitou a organizacemi, které pomáhají nemocným, starým a jinak potřebným lidem, tvorba vlastních aplikací – například absolventka gymnázia vytvořila aplikaci Nepanikař – Pomoc při depresi či panice.</p>
 <p>Drobné charitativní a umělecké dílničky ve škole, např. bleší trhy, prodej vlastních uměleckých děl: obrázky, náramky, trička.</p>	<p>JA Studentská Firma D3Press, zabývající se 3D tiskem, vyrábí propagační materiály a pomůcky pro školu, např. maturantům na hokejový zápas. Další firma Fresh Trash dělá svačiny z ovoce a zeleniny, které odepsali v supermarketech, jako esteticky nevhodné.</p>	<p>JA Studentská Firma D3Press, zabývající se 3D tiskem, realizuje vlastní nápady pro veřejnost, např. placky, vánoční ozdoby, pomůcky, a prodává je na vánočních trzích. Maturanti při posledním zvonění neloudí peníze od žáků školy a obyvatel města, ale aktivně nabízí své produkty – pečivo, zákusky, ovoce, burgery aj.</p>	<p>JA Studentská Firma D3Press, zabývající se 3D tiskem, spolupracuje s podobnými firmami na zajištění ochranných pomůcek pro nemocnice, úřady, obchody, hasiče.</p>

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
Zlepšení prostředí školy – spolupráce žáků ve třídě nebo škole, možná je i spolupráce mezi žáky různých škol.	Zlepšení prostředí školy, např. oddychová zóna – spolupráce žáků různých škol, komunikace s vedením školy a oslovování sponzorů, garantem je učitel.	Zlepšení prostředí školy, např. oddychová zóna – spolupracují žáci různých škol (technické i netechnické obory), pracují v týmu, respektují odlišné názory a podílejí se na zajištění finančních prostředků, žáci přebírají dílčí odpovědnost.	Realizace projektu na zlepšení oddychové zóny na školním pozemku – ve spolupráci s eko firmami zahradními a stavebními firmami, žáci nesou veškerou odpovědnost za realizování projektu.
Zařazování jednoduchých designových aktivit do výuky – propojování fyzického a digitálního tvoření.	Aktivní a samostatné používání designových postupů, projektových metod a nástrojů – používání digitálních nástrojů k podpoře projektu.	Šíření designových postupů směrem k rodině a dalším skupinám, např. ve škole, NNO, komunitě – záznam projektů a jednotlivých metod.	Realizace ucelených vzdělávacích akcí na téma designového myšlení a rozvoj fyzických i digitálních kompetencí – organizace inspiračních, sdílecích setkání a fuckupů.
Volitelný předmět/kroužek – obsahová náplň zahrnuje metodiky pro rozvoj podnikavosti, ale žáci určují, kterým tématům se budou věnovat do hloubky, jsou vedeni k iniciativě při tvorbě obsahu předmětu.	Volitelný předmět/kroužek – obsahová náplň zahrnuje metodiky pro rozvoj podnikavosti, ale žáci určují, kterým tématům se budou věnovat do hloubky, jsou vedeni k iniciativě při tvorbě obsahu předmětu.	Volitelný předmět/kroužek Startup klub – obsahová náplň zahrnuje metodiky pro rozvoj podnikavosti, ale žáci určují, kterým tématům se budou věnovat do hloubky, jsou vedeni k iniciativě při tvorbě obsahu předmětu, např. zvou do výuky odborníky z praxe, sdílejí vlastní podnikatelské zkušenosti i dobrou praxi s jinými školami. Předmět může navázat na jednoduché metodiky JA Studentské Firmy, Soutěž a podnikej apod.	Vlastní startupové aktivity žáků nebo absolventů školy

Základní úroveň	Střední úroveň	Pokročilá úroveň	Expertní úroveň
Žáci se s dopomocí učí na konkrétních aktivitách mapovat a popisovat míru své podnikavosti.	Žáci efektivně vedou vlastní portfolio – mapují a dokládají své silné stránky.	Cesta ke studiu s relevantním materiálem o sobě samém – dokládá jeho silné stránky.	Cesta na trh práce nebo k dalšímu, případně celoživotnímu vzdělávání s relevantním materiálem o sobě samém – dokládá jeho silné stránky.

9 Přílohy

9.1 Vysvětlivky

- CEFIF – [Centrum fiktivních firem](#)
- Design Thinking – je přístup zaměřený na inovaci produktů, služeb i procesů; je procesem vytváření nápadů.
- DVPP – další vzdělávání pedagogických pracovníků, je těžištěm profesního rozvoje českých pedagogů, navazuje na pregraduální vzdělávání a trvá po celou dobu profesní dráhy pedagogického pracovníka.
- EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework – Evropský rámec klíčové kompetence k podnikavosti (2016)
- [E-U-R](#) – třífázový model učení; zkratka je složena z prvních písmen slov: evokace, uvědomění si významu informací a reflexe.
- fuckup – termín obecně překládaný jako selhání. Fuckup události (například [FuckUp Nights](#) v Praze) se pořádají s cílem sdílet životní neúspěchy, především v podnikání. O selhání hovoří profesionálové, kteří jsou obecně vnímáni jako úspěšní lidé. Cílem je ukázat, že neúspěch je přirozenou součástí cesty k úspěchu a zdrojem cenných zkušeností, (Šancová, 2020).
- fundraising – metody a postupy, jak získat finanční a jiné prostředky na činnost organizací občanské společnosti.
- iKAP JMK II (2020–2023) – druhý implementační projekt, který uvádí priority/záměry druhého *Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání v JMK* do praxe škol.
- JA Studentská Firma – vzdělávací program organizace JA Czech, určený pro žáky gymnázií, středních odborných škol, středních odborných učilišť a studenty vyšších odborných škol, zaměřený na skutečné/reálné podnikání v rámci školní výuky. Tento praktický learning-by-doing program vychází ze tří základních pilířů – teorie, studentská firma a konzultant.
- JA Studentská Firma a JA mini-Firma – jsou jednoleté školní výukové programy, zaměřující se na reálné podnikání žáků ve školách pod vedením učitele a za pomoci mentorů z praxe. Více na www.jaczech.org.
- JIC – Jihomoravské inovační centrum
- Lean Canvas – stručná a přehledná jednostránková varianta podnikatelského plánu obsahující jen nejpodstatnější informace.

- PR – Public relations [čteno *pí ár*], toto označení pochází z angličtiny a volně jej lze přeložit jako „vztahy s veřejností“.
- [praktická škola](#) – jedním z typů speciálních škol pro žáky s mentálním postižením vedle mateřské školy speciální, základní školy praktické, základní školy speciální a odborného učiliště (§ 5, odstavec f) Vyhlášky č. 73/2005 Sb.). Praktická škola je určena absolventům základní školy praktické, základní školy speciální a žákům, kteří ukončili povinnou školní docházku základní školy v nižším než devátém ročníku. Přípravuje žáky pro výkon jednoduchých činností v oblasti služeb nebo výroby. Studium je ukončeno vydáním závěrečného vysvědčení (Teplá, 2003). V období adolescence mohou být žáci s mentálním postižením vzděláváni v praktické škole, odborném učilišti či integrováni v běžném typu střední školy a středního odborného učiliště.
- projekt KaPoDaV – projekt Podpora kariérového poradenství, podnikavosti pro udržitelný rozvoj a dalšího vzdělávání v JMK
- [SOU – obory kategorie E](#) – nižší střední odborné vzdělávání, studium je tříleté nebo dvouleté, výstupem je výuční list. Obory mají nižší nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání a jsou určeny především pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, např. pro absolventy dřívějších speciálních základních škol a žáky, kteří ukončili povinnou školní docházku v nižším než 9. ročníku základní školy. Obory připravují pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání a ve službách.
- startup – nově založený či začínající podnikatelský subjekt, který se rychle vyvíjí a má velký potenciál
- VkJ – výchova k podnikavosti
- [žákovský parlament](#) – je skupina volených žáků jedné školy (zpravidla jsou zde zastoupeny dvě děti z každé třídy). Od spolužáků ve třídách i učitelů sbírají informace o tom, co by mohli ve škole zlepšit. Na pravidelných schůzkách parlamentu řeší, jakým způsobem těmto nápadům vyjít vstříc. Spolužáky ve třídách pravidelně informují o své činnosti.

9.2 Přehled dalších dokumentů připravených RRP JMK v rámci projektu KaPoDaV

- Návrh Standardu studia k výkonu specializované činnosti v oblasti výchovy k podnikavosti (2020) – ke stažení na www.lipka.cz/podnikavost
- Doporučení ředitelům škol pro podporu výchovy k podnikavosti (2020) – ke stažení na www.lipka.cz/podnikavost

9.3 Zdroje a prameny

- EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework – Evropský rámec klíčové kompetence k podnikavosti (2016). [cit. 29. 6. 2020]. Dostupný z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC101581/lfna27939enn.pdf>
- Evropský referenční rámec klíčových kompetencí pro celoživotní učení – příloha dokumentu Doporučení Rady Evropské unie ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení. [cit. 29. 6. 2020]. Dostupný z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

jihomoravský kraj

Tento materiál byl vytvořen v rámci projektu KaPoDaV – Podpora kariérového poradenství, podnikavosti pro udržitelný rozvoj a dalšího vzdělávání v Jihomoravském kraji. Tento projekt je spolufinancován EU, SR ČR a JMK. Příjemcem je Jihomoravský kraj.

www.lipka.cz/podnikavost